

Avfall Sør

STANDARD AVTALEVILKÅR TJENESTEKJØP

Innholdsfortegnelse

1	Anvendelse	5
2	Leverandørens plikter og rettigheter	5
2.1	Kommunikasjon	5
2.2	Oppdragets omfang	5
2.2.1	Varer/materialer eller lignende	5
2.3	Garanti	5
2.4	Eiendomsrett	5
2.5	Oppdragets fremdrift	5
2.6	Undertjenesteytere og andre medhjelpere	6
2.7	Overdragelse	6
2.8	Krav om faglærte håndverkere for fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, og anleggsgartnerfaget	6
2.9	Oppdragets organisering	6
2.10	Oppdragets utførelse	7
2.11	Regningsarbeider med et øvre tak	7
2.12	Reklame	7
2.13	Taushetsplikt	7
2.14	Krav til lønns- og arbeidsvilkår	8
2.15	Kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter	10
2.16	HMS	12
2.17	Forsikring	12
2.18	Returordning for emballasje	13
2.19	Innrapportering til Sentralskattekontoret for utenlandssaker	13
2.20	Mislighold og konsekvenser for senere konkurranser	13
3	Kundens plikter og rettigheter	13
3.1	Kundens medvirkning til oppfyllelse av avtalen	13
3.2	Opplysningsplikt	13
3.3	Taushetsplikt	13
3.4	Engasjement og utskiftning av sideleverandører	13
3.5	Avrop/bestilling	13
4	Pris og betaling	14
4.1	Pris for oppdraget	14
4.2	Regulering av pris	14
4.3	Utgifter og reiser	14
4.4	Fakturering	14
4.5	Betaling ved fastpris	15
4.6	Betaling etter medgått tid (regningsarbeid)	15
4.7	Betalingsfrist	15
5	Endringer	15
5.1	Kundens rett til å pålegge endringer	15
5.2	Varsling ved irregulær endringsordre	16
5.3	Leverandørens rett til å iverksette eller utføre endring	16
5.4	Justering av honorar ved endring	16
5.4.1	Endring av oppdragets omfang	16
5.4.2	Endring av avtalte frister	16
5.5	Fristforlengelse	16
5.5.1	Partenes forhold	16
5.5.2	Forhold utenfor partenes kontroll (Force Majeure)	16
5.5.3	Fristforlengelsens omfang	17
5.5.4	Justering av honorar	17
5.5.5	Varsling	17
5.6	Spesielt om Leverandørens rett til å forsere	17

5.7	Særlig om kommunesammenslåing	17
6	Mislighold.....	17
6.1	Mangel	17
6.2	Tiden for mangelsbedømmelsen	18
6.3	Sanksjoner ved mangler.....	18
6.3.1	Retting	18
6.3.2	Prisavslag	18
6.3.3	Erstatning.....	18
6.3.4	Kundens reklamasjonsfrist	18
6.4	Forsinkelse.....	19
6.5	Sanksjoner ved forsinkelse.....	19
6.5.1	Dagmulkt	19
6.5.2	Erstatning.....	19
6.6	Heving.....	19
6.7	Tilbakeholdsrett.....	20
6.8	Betalingsmislighold	20
7	Oppsigelse.....	20
8	Tvister og rettsvalg	20

1 Anvendelse

Disse standard avtalevilkår gjelder mellom den enkelte kommune/sector/virksomhet (heretter kalt «Kunden»), og den part som påtar seg å levere tjenesten(e) (heretter kalt «Leverandøren»).

De alminnelige bestemmelsene i lov om kjøp av 13. mai 1988 nr. 27 (kjøpsloven) kommer til anvendelse så langt de passer, såfremt annet ikke er fastsatt mellom partene eller i disse standard avtalevilkår. Dette gjelder også for kontrakter hvor arbeid- eller tjenesteutføring utgjør det vesentligste av oppdraget.

2 Leverandørens plikter og rettigheter

2.1 Kommunikasjon

Leverandøren skal i god tid gjøre Kunden kjent med hva han behøver av opplysninger for å gjennomføre sitt oppdrag.

Varsel, krav og andre meldinger som skal gis etter avtalen, skal sendes til partenes representanter eller til avtalte adresser. Varsel skal gis skriftlig.

2.2 Oppdragets omfang

Leverandøren er ansvarlig for at hans ytelser på en helhetlig måte stemmer med de formål, krav og spesifikasjoner som er en del av denne avtalen, herunder at oppdraget gjennomføres i samsvar med gjeldende lov og forskrifter. Leverandøren har ansvar for at alle nødvendige tillatelser til enhver tid foreligger, jf. punkt [2.9](#) tredje ledd.

Oppdraget omfatter deltakelse på møter og befaringer som er nødvendige for å gjennomføre oppdraget.

2.2.1 Varer/materialer eller lignende

Oppdraget omfatter også levering av varer og materialer som er nødvendige for å gjennomføre oppdraget i henhold til avtalen. Varene skal i så fall være av vanlig god kvalitet, jf. kjøpsloven §§ 17 og 18.

2.3 Garanti

Det utførte oppdrag og eventuelle leverte varer skal oppfylle de krav og betingelser som følger av avtalen i to år etter avsluttet levering. Leverandøren skal i garantitiden snarest mulig og for egen regning bytte ut defekte deler eller reparere varen slik at leveransen er uten feil og mangler.

Garantien omfatter ikke feil/mangler som skyldes normal slitasje. Leverandøren må sannsynliggjøre at feilen/mangelen skyldes normal slitasje i garantitiden.

2.4 Eiendomsrett

Alle immaterielle rettigheter til ethvert resultat av tjenester utført i henhold til denne avtalen er Kundens eiendom alene. Kunden har rett til å overdra sine rettigheter til tredjepart uten samtykke fra Leverandøren.

2.5 Oppdragets fremdrift

Leverandøren skal utføre tjenesten i samsvar med de tidsfrister som er avtalt.

Dersom Kunden anmoder om det, skal Leverandøren utarbeide en fremdriftsplan for sine arbeider. Planen skal vise hvorledes de avtalte tidsfristene skal overholdes, og skal fortløpende justeres for eventuelle fristforlengelser eller forseringer. Med mindre annet er uttrykkelig avtalt, skal tidsfrister angitt i Leverandørens fremdriftsplan anses som avtalte.

Er frister ikke oppgitt i avtalen, skal Leverandøren påbegynne utførelsen av oppdraget uten ugrunnet opphold etter at kontrakt er inngått, og gjennomføre oppdraget med rimelig fremdrift og uten unødvendige avbrudd.

Leverandøren skal uten ugrunnet opphold varsle Kunden dersom frister eller rimelig fremdrift ikke kan holdes.

2.6 Undertjenesteytere og andre medhjelpere

På anmodning fra Kunden plikter Leverandøren å opplyse om, og eventuelt hvilke, underleverandører han vil benytte til oppfyllelse av avtalen. Kunden har rett til å underkjenne valg av underleverandør dersom saklig grunn foreligger.

Leverandøren kan ikke ha mer enn to underleverandører i kjede under seg når Leverandøren skal utføre bygge- og anleggsarbeider i kontrakter som har en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdi, jf. anskaffelsesforskriften § 8-13 (1) for anskaffelser etter anskaffelsesforskriften del II eller § 19-3 (1) for anskaffelser etter anskaffelsesforskriften del III. Dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontrakten, kan Kunden på forespørsel fra Leverandøren godta flere ledd.

I andre anskaffelser er antallet ledd i leverandørkjeden regulert i avtalen.

Leverandøren svarer fullt ut for sine ansatte og andre medhjelpere / underleverandører som han benytter for å oppfylle sine forpliktelser etter avtalen.

Leverandøren er ansvarlig for at alle underleverandører overholder bestemmelser i gjeldende arbeidsmiljølov med forskrifter, og at underleverandøren oppfylder kravene i punkt [2.13](#), [2.14](#) og [2.15](#), og eventuelle særskilte vilkår i avtalen. Forpliktelsene skal inntas i alle kontrakter med underleverandører.

2.7 Overdragelse

Leverandøren kan ikke overdra sine forpliktelser etter avtalen uten at Kunden har samtykket skriftlig til dette på forhånd. Samtykke kan ikke nektes uten saklig grunn. Dette gjelder også dersom Leverandøren i avtaleperioden endrer eierskaps- og/eller organisasjonsstruktur, eller tar del i en fisjon/fusjon.

2.8 Krav om faglærte håndverkere for fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, og anleggsgartnerfaget

Ved utførelsen av arbeid på kontrakter som gjelder bygg- og anleggsteknikk og anleggsgartnerfaget skal minimum 40 % av arbeidede timer utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller likeverdig utenlandsk fagutdanning. Det skal være fagarbeidere i alle fag som utfører arbeider under kontrakten. Kravet kan oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring, som er oppmeldt etter kravene i praksiskandidatordningen, jf. opplæringsloven § 3-5, eller tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land. I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder kravene for eier.

Kunden kan på forespørsel be om hvordan Leverandøren oppfylder kravet. Slik dokumentasjon kan være bemanningsplaner og rapport som viser oppfylleelsesgraden.

Ved begrunnet mistanke om mislighold av oppfylleelsesgraden, kan Kunden stanse arbeidet.

2.9 Oppdragets organisering

Leverandøren skal ha en organisasjon som er tilpasset oppdraget. Ansatte og medhjelpere, herunder underleverandører, skal inneha nødvendige faglige kvalifikasjoner i hele avtaleperioden.

Leverandøren skal innhente og opprettholde alle nødvendige tillatelser i forbindelse med utførelse av oppdraget, og skal på Kundens anmodning straks fremlegge dokumentasjon på at nødvendige tillatelser foreligger.

Leverandøren skal i samråd med Kunden holde nødvendig kontakt med offentlige myndigheter, og bistå med innhenting av nødvendige tillatelser. Fører lov- eller forskriftsendring etter avtaleinngåelsen til at

oppdraget må justeres, skal det anses som en endring etter punkt 5.1. Dersom Leverandøren ved avtaleinngåelsen burde ha tatt endringen i betraktning eller unngått virkningen av den, må Leverandøren ta ansvar, herunder for eventuelle økte omkostninger, som endringen medfører.

Dersom avtalen utpeker nøkkelpersonell hos Leverandøren, skal utskiftning av slikt personell godkjennes av Kunden. Godkjenning kan ikke nektes uten saklig grunn.

Leverandøren skal for egen regning sørge for øyeblikkelig utskiftning av personell som opptrer på en klanderverdig måte, eller som av andre grunner er uegnet til å utføre tjenesten.

Leverandøren skal ha et tilfredsstillende kvalitetssikringssystem som er tilpasset tjenesten. Kunden har rett til å foreta kvalitetsrevisjoner hos Leverandøren og eventuelle underleverandører. Leverandøren skal medvirke til å gjennomføre slike.

2.10 Oppdragets utførelse

Leverandøren skal utføre oppdraget rasjonelt og med god faglig standard. Han skal ivareta Kundens interesser med tilbørlig omsorg og opplyse om vesentlige forhold ved tjenestens egenskaper eller hensiktsmessighet som Leverandøren måtte kjenne til og som Kunden har grunn til å regne med å få. Leverandøren skal samrå seg med Kunden, og veilede ham i den utstrekning forholdene tilsier det.

Ved arbeid på Kundens virksomhetssted skal Leverandøren påse at tjenesten utføres innenfor rammen av de regler for sikkerhet og arbeidsforhold som gjelder på Kundens virksomhetssted. Kunden skal gjøre Leverandøren kjent med disse reglene.

Leverandøren skal foreta regelmessig opprydding etter sitt eget arbeid og fjerne alt avfall/emballasje etter dette. Overholder ikke Leverandøren sine forpliktelser til opprydding, kan Kunden etter skriftlig varsel iverksette slik opprydding for Leverandørens regning.

Når Leverandøren anser tjenesteoppdraget som utført, skal han varsle Kunden skriftlig om dette så snart som mulig. Innen rimelig tid etter slikt varsel er mottatt, skal Kunden ved skriftlig melding enten akseptere utførelsen av tjenesten, eller erklære at tjenestens utførelse ikke er akseptert og årsaken til dette. Det vises for øvrig også til punkt [2.5](#).

2.11 Regningsarbeider med et øvre tak

Dersom det ved regningsarbeid er avtalt et øvre tak for oppdraget, enten i form av antall timer eller pris, skal Leverandøren tilrettelegge arbeidet slik at disse grensene overholdes. Leverandøren plikter uten ugrunnet opphold å varsle Kunden når han forstår, eller burde forstå, at oppdraget ikke kan gjennomføres innenfor det antall timer eller den pris som er avtalt. Ved unnlatt eller for sen varsling, er Leverandøren forpliktet til for egen regning å gjennomføre oppdraget i henhold til avtalen.

2.12 Reklame

Leverandøren må innhente skriftlig forhåndsgodkjenning fra Kunden dersom Leverandøren ønsker å gi offentligheten informasjon om avtalen utover å oppgi oppdraget som generell referanse.

Leverandøren kan ikke i noen sammenheng benytte Kundens kommunevåpen uten etter særskilt tillatelse.

2.13 Taushetsplikt

Leverandøren, hans ansatte og eventuelle underleverandører har taushetsplikt i henhold til bestemmelsene i lov av 10. februar 1967 om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) §§ 13-13f.

Opplysninger som fremkommer om Kunden eller ansatte hos Kunden sine forretningsmessige eller personlige forhold, kan kun gis til andre når dette er nødvendig for gjennomføringen av oppdraget. Det samme gjelder opplysninger som er nødvendige for senere drift og vedlikehold.

2.14 Krav til lønns- og arbeidsvilkår

Leverandøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører (herunder innleide) som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

- Forskrift om allmenngjort tariffavtale.
- Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter av 8. februar 2008 der denne kommer til anvendelse. På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Alle avtaler Leverandøren inngår som innebærer utførelse av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende forpliktelser.

Leverandøren er forpliktet til å fylle ut egenrapporteringskjema som skal sendes til Kunden innen én måned etter kontrakten er signert, med mindre annet er avtalt. Egenrapportering kan kreves flere ganger i løpet av kontraktsperioden etter skriftlig forespørsel fra Kunden.

Kunden og eventuell ekstern kontrollør/rådgiver som mottar opplysningene, har taushetsplikt om opplysningene. Taushetsplikten gjelder ikke overfor off. myndighet som; Arbeidstilsynet, Skattemyndigheter, Politiet mv.

Leverandøren plikter på skriftlig forespørsel med en rimelig frist å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører (herunder innleide) som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønnslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Dokumentasjonen kan inkludere komplett liste med navn på egne og eventuelle underleverandørers ansatte som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, oversikt over allmenngjorte og/eller landsomfattende tariffavtaler som legges til grunn for den aktuelle bransjen og innsyn i leverandørens avtalte lønns- og arbeidsvilkår med eventuelle underleverandører.

Ved brudd på dokumentasjonsplikten har Kunden rett til å ilegge en dagbot som ikke skal være mindre enn kr 1500 per dag.

Hvis leverandør eller underleverandør får pålegg av Arbeidstilsynet som gjelder lønns- og arbeidsvilkår mv. på denne kontrakten, skal leverandøren uten ugrunnet opphold informere Kunden ved kopi av pålegget. Hvis leverandøren eller underleverandøren ikke utbedrer forholdene i pålegget innen Arbeidstilsynets frister, vil dette bli ansett som mislighold av kontrakten.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår mv. skal leverandøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør (herunder bemanningsselskaper) er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler mv. av 4. juni 1993 § 13 skal gjelde i begge disse tilfellene.

Kunden har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for leverandøren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert.

Vesentlig mislighold av kravene til lønns- og arbeidsvilkår, herunder dokumentasjonsplikten, hos leverandøren kan påberopes av Kunden som grunnlag for heving, selv om leverandøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet (herunder bemanningsselskaper), kan Kunden kreve

at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for Kunden.

Leverandøren skal videre påse at alle innsatsfaktorer som brukes i forbindelse med leveranse- oppdraget ikke er tilvirket av barn, under uverdige eller helsefarlige arbeidsforhold eller for øvrig i strid med ILO-kjernekonvensjonene.

ILO kjernekonvensjoner er tilgjengelig på lenken [ILO \(fn.no\)](http://ILO(fn.no))

2.15 Særlige krav til lønns- og arbeidsvilkår bygg- og anleggs-kontrakter

Kravene under dette punktet gjelder alle bygg- og anleggskontrakter, og kommer i tillegg til de generelle vilkårene i pkt. 2.14.

a) Krav til obligatorisk tjenestepensjon (OTP):

Leverandøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører (herunder innleide) som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, har obligatorisk tjenestepensjon (OTP) i samsvar med lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Leverandøren plikter på skriftlig forespørsel med en rimelig frist å dokumentere at alle arbeidere som medvirker til å oppfylle kontrakten og som faller inn under en obligatorisk tjenestepensjonsordning, er innmeldt i en slik ordning. Dokumentasjonen kan inkludere kopi av signert avtale med pensjonsinnretning som viser at leverandøren og/eller underleverandøren har inngått gyldig avtale om OTP-ordning samt dokumentasjon, for eksempel i form av faktura mv., som viser at arbeidstakere som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten er innmeldt i OTP-ordningen.

Ved brudd på dokumentasjonsplikten har Kunden rett til å ilegge en dagbot som ikke skal være mindre enn kr 1500 per dag.

Ved brudd på kravet til obligatorisk tjenestepensjon skal leverandøren rette forholdet.

Kunden har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for leverandøren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert.

Vesentlig mislighold av kravet til obligatorisk tjenestepensjon, herunder dokumentasjonsplikten, kan påberopes av Kunden som grunnlag for heving, selv om leverandøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet (herunder bemanningsselskaper), kan Kunden kreve at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for Kunden.

b) Krav til HMS-kort:

Alle arbeidstakere som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten skal lett synlig bære et gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Søknadsskjema o.l. aksepteres ikke som HMS-kort.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Arbeidstakere som ikke har gyldig HMS-kort vil bli bortvist fra bygge- og anleggsplassen. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid på bygge- og anleggsplassen under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

c) Krav til informasjons- og språkferdigheter:

Leverandøren skal sørge for at arbeidstakere og innleide arbeidstakere i virksomheten kan kommunisere på en slik måte at kommunikasjonen ikke utgjør noen sikkerhetsrisiko.

Leverandøren skal særlig sørge for at minst én blant de utførende arbeidstakerne og innleide arbeidstakerne på ethvert arbeidslag på bygge- eller anleggsplassen skal, når det er nødvendig for å ivareta sikkerhetshensyn, kunne forstå og gjøre seg forstått på et språk de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Ved brudd på ovennevnte plikter har Kunden rett til å stanse arbeidene for Leverandørens regning og risiko i den utstrekning Kunden anser det nødvendig. Leverandørens forsinkelse som følge av stansing gir Kunden rett på eventuell dagmulkt etter kontraktens bestemmelser om forsinket levering.

2.16 Kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter

Hvis Leverandøren er omfattet av, eller i løpet av kontraktperioden blir omfattet av [Åpenhetsloven](#), skal Leverandøren overholde punkt 1 – 4 i dette kontraktsvilkåret.

Kontraktsvilkåret bygger på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter¹ med OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som metode². Aktsomhetsvurderinger er en internasjonalt anerkjent metode for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan virksomheter håndterer eventuell negativ påvirkning på arbeidstaker- og menneskerettigheter i egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Dersom Leverandøren bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakt, er Leverandøren forpliktet til å videreføre og bidra til etterlevelse av kravene i leverandørkjeden.

1. Overholdelse av internasjonale konvensjoner og arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland

Varene og tjenestene som leveres i denne kontrakt skal være fremstilt under forhold som er i overensstemmelse med kravene i konvensjonene og lovgivningen angitt nedenfor. Kravene gjelder i Leverandørens egen virksomhet og i leverandørkjeden og omfatter:

- ILOs kjernekonvensjoner om tvangsarbeid, barnearbeid, diskriminering, fagforeningsrettigheter og retten til kollektive forhandlinger: nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 og 182³.
- Der hvor konvensjon 87 og 98 er begrenset ved nasjonal lov skal arbeidsgiveren legge til rette for, og ikke hindre alternative mekanismer for fri og uavhengig organisering og forhandling.
- FNs barnekonvensjon, artikkel 32⁴.
- Arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland⁵. Av særlige relevante forhold fremheves 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser, 2) helse, miljø og sikkerhet, 3) regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter, samt 4) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger.

Der hvor internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde.

2. Polics og rutiner for aktsomhetsvurderinger

¹ https://www.ohchr.org/documents/publications/GuidingprinciplesBusinessshr_eN.pdf

² Kontraktsvilkåret er avgrenset til å omhandle menneske- og arbeidstakerrettigheter. OECD har utarbeidet en veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Denne omhandler også andre tema, som blant annet miljø, antikorupsjon og forbrukerinteresser. Les mer om aktsomhetsvurderinger her: <https://www.responsiblebusiness.no/ocds-sektorveiledere/metoden-aktsomhetsvurdering/>

³ <https://www.ilo.org/global/standards/introduction-to-international-labour-standards/conventions-and-recommendations/lang-en/index.htm>

⁴ <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>

⁵ Her menes alle produksjonsland i leverandørkjeden der utvinning og produksjon av råvare og/eller komponent/halvfabrikata og/eller ferdigvare, inklusive distribusjon og transport, skjer.

For å sikre etterlevelse av kravene i punkt 1, samt for å forebygge og håndtere eventuelle avvik fra kravene, skal Leverandøren senest innen 6 måneder etter kontrakts start, ha policies og rutiner på plass for aktsomhetsvurdering. Det betyr at Leverandøren skal kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, og retter opp skade. I tråd med metoden for aktsomhetsvurderinger skal interessenter, særlig berørte rettighetshavere, involveres. Alvorligst risiko, uavhengig av hvor i leverandørkjeden risikoen er, prioriteres først. Leverandørens aktsomhetsvurderinger skal omfatte:

- 2.1 En eller flere offentlig tilgjengelige policies, vedtatt av styret. Innholdet skal som minimum omfatte en forpliktelse om å etterleve kravene i punkt 1, i egen virksomhet og i leverandørkjeden. En eller flere ansatte på ledelsesnivå skal ha ansvar for etterlevelse og rapportering om arbeidet med aktsomhetsvurderinger til styret. Leverandøren skal ha rutiner for formidling og regelmessig oppfølging av slik policy i egen virksomhet og i leverandørkjeden.
- 2.2 Rutiner for å utføre regelmessige risikoanalyser i egen virksomhet, og i leverandørkjeden. Det innebærer å kartlegge og vurdere risiko for brudd på kravene i punkt 1.
- 2.3 Rutinen(e) skal beskrive hvilke tiltak Leverandøren vil iverksette for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning og skade på mennesker, samfunn og miljø.
- 2.4 Leverandøren skal redegjøre for rutiner for å overvåke at tiltakene blir gjennomført og har effekt.
- 2.5 Leverandøren skal kunne vise til offentlig tilgjengelig informasjon om arbeidet med aktsomhetsvurderinger i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Dette omfatter hvordan risiko for brudd på kravene i punkt 1, og eventuell skade i egen virksomhet og i leverandørkjeden er håndtert.
- 2.6 Dersom Leverandøren har forårsaket, eller medvirket til skade, skal dette håndteres ved å sørge for eller samarbeide om å rette opp skaden og yte erstatning til skadelidende.

3. Kontraktsoppfølging

Leverandøren skal sikre at kravene i punkt 1 og 2 etterleves i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Dersom Leverandøren blir klar over forhold i strid med punkt 1 og 2 i leverandørkjeden, skal Leverandøren rapportere dette til Kunden uten ugrunnet opphold.

Kunden kan kreve at etterlevelse dokumenteres ved en eller flere av følgende tiltak⁶:

- 3.1 Fremvise vedtatte policies og rutiner, jf. punkt 2.
- 3.2 Fremvise en oversikt over produksjonseenheter i leverandørkjeden, inkludert kontaktopplysninger, for utvalgte produkter, og/eller komponenter og/eller råvarer. Kunden angir hvilke produkter og hvilken del av leverandørkjeden.
- 3.3 Besvare egenrapportering senest seks uker etter utsendelse fra Kunden, med mindre Kunden har satt en annen frist.
- 3.4 Fremvise gjennomført risikoanalyse, og rapportere om oppfølging og håndtering av funnene.
- 3.5 Delta i oppfølgingssamtale(r) med Kunden, og eventuelt andre relevante interessenter.
- 3.6 Fremvise rapport(er) relevant for kravene i punkt 1. Rapporten(e) skal komme fra uavhengig part.
- 3.7 Kontroll og revisjon av kravene i punkt 1 og 2 hos Leverandøren.
- 3.8 Kontroll og revisjon av kravene i punkt 1 og 2 i leverandørkjeden.

Kunden forbeholder seg retten til å dele revisjonsrapportene med andre offentlige virksomheter, som vil omfattes av taushetsplikten.

---

⁶ Tiltakene kan gjennomføres av oppdragsgiver, den oppdragsgiver bemyndiger eller av en offentlig enhet som oppdragsgiver samarbeider med.

4. Sanksjoner

Ved brudd på punkt 1-3, eller om det foreligger mangler i dokumentasjonen, gjelder sanksjonsbestemmelser i hovedkontrakten med følgende tillegg og presiseringer. Kunden kan:

- 4.1 Kreve retting: Leverandøren skal fremlegge en tiltaksplan for når og hvordan kontraktsbruddene skal rettes. Tiltakene skal være rimelige sett i forhold til bruddenes art og omfang. Tiltaksplanen skal fremlegges innen fire uker. Ved vesentlige kontraktsbrudd kan Kunden sette en kortere frist. Kunden skal godkjenne tiltaksplanen, og dokumentasjon av rettelser.
- 4.2 Iverksette midlertidig stans i hele eller deler av leveransen når Leverandøren ikke oppfyller kravet om å fremlegge tiltaksplan eller tiltaksplanen ikke blir overholdt. Under stans vil ikke erstatningskjøp som foretas hos annen leverandør anses som kontraktsbrudd.
- 4.3 Kreve at Leverandøren bytter underleverandør ved vesentlige kontraktsbrudd, gjentakende alvorlige brudd eller hvis tiltaksplanen ikke blir overholdt. Dette skal skje uten kostnad for Kunden.

Heve kontrakten: Ved vesentlige kontraktsbrudd, gjentakende alvorlige brudd eller hvis tiltaksplanen ikke blir overholdt.

2.17 HMS

Leverandøren er ansvarlig for å ivareta nødvendige tiltak for helse-, miljø- og sikkerhet innen egen organisasjon og under arbeidet hos Kunden. Leverandøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter. Leverandøren plikter å ha et internkontrollsystem i henhold til forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (av 6. desember 1996 nr. 1127), og skal på forespørsel kunne dokumentere denne.

Med mindre annet er avtalt, skal kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i avtaleoppfølgingen foregå på norsk. Leverandøren skal sørge for at arbeidstakerne han og eventuelle underleverandører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko.

For å unngå at det skjer ulykker fordi ikke alle forstår informasjonen som blir gitt, skal minst én av det utførende personell på ethvert arbeidslag kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.

Alle på en byggeplass skal forstå plan og rutiner for helse, miljø og sikkerhet, bruksanvisninger for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilt mv., og gis sikkerhetsopplæring. Informasjonsmaterialet skal foreligge på det språk vedkommende forstår såfremt arbeidstakeren ikke forstår informasjonen på norsk eller engelsk.

Ved brudd på HMS-pliktene har Kunden rett til å stanse arbeidene i den utstrekning Kunden anser det nødvendig. Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter, som ikke blir rettet innen en rimelig frist, kan påberopes av Kunden som grunnlag for heving etter punkt 6.6 eller utskiftning av underleverandør. Flere og gjentatte brudd kan samlet anses som vesentlig mislighold.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.18 Forsikring

Leverandøren plikter å ha ansvarsforsikring. Forsikringen skal dekke erstatningsansvar innenfor de beløpsgrenser som er avtalt. Dersom beløpsgrenser ikke er avtalt, plikter Leverandøren å tegne ansvarsforsikring som er dekkende i forhold til de skader som kan oppstå med utgangspunkt i oppdragets omfang og art. Forsikringen skal opprettholdes inntil eventuelt erstatningsansvar er bortfalt.

På anmodning fra Kunden skal Leverandøren fremlegge forsikringsbevis for Kundens kontroll. Kundens kontroll fratrukker ikke Leverandøren risikoen for at forsikringen er dekkende.

2.19 Returordning for emballasje

Norsk leverandør (produsent eller importør) skal, dersom det benyttes emballasje, være medlem i en returordning, eller oppfylle forpliktelsen gjennom egen returordning med egen ordning for sluttbehandling, hvor emballasjen blir tatt hånd om på en miljømessig forsvarlig måte (Grønt punkt Norge AS, eller tilsvarende returordning). Leverandøren har en selvstendig plikt til å opprettholde medlemskapet i hele avtaleperioden.

2.20 Innrapportering til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapportere til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til ligningsloven § 5-6. Leverandøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktkjeden. Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra altinn.no.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt Leverandøren som følge av at han ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punkt, er Leverandørens ansvar.

2.21 Mislighold og konsekvenser for senere konkurranser

Brudd på bestemmelsene i punkt [2.8](#), [2.14](#), [2.15](#) og [2.18](#) vil nedtegnes og kan få betydning for senere konkurranser enten i kvalifikasjons- eller tildelingsfasen i samsvar med regelverket om offentlige anskaffelser.

3 Kundens plikter og rettigheter

3.1 Kundens medvirkning til oppfyllelse av avtalen

Kunden skal medvirke til Leverandørens gjennomføring av oppdraget. Medvirkningen skal skje i overensstemmelse med det som er avtalt og for øvrig slik lojal opptreden tilsier. Kunden skal bidra med eventuelt grunnlagsmateriale som er i hans besittelse, og fatte de beslutninger som er nødvendige for gjennomføringen av oppdraget.

Medvirkningen skal være tilpasset den avtalte fremdriften for oppdraget.

3.2 Opplysningsplikt

Kunden skal opplyse Leverandøren om forhold som han bør forstå er av betydning for gjennomføringen av oppdraget.

3.3 Taushetsplikt

Kunden har taushetsplikt slik denne er definert i punkt [2.13](#).

3.4 Engasjement og utskiftning av sideleverandører

Kunden har rett til å engasjere og skifte ut sideleverandører.

Ved engasjement og utskifting av sideleverandører, skal Leverandøren varsles uten ugrunnet opphold.

3.5 Avrop/bestilling

Avrop kan gjøres av alle som Kunden har gitt fullmakt til å gjøre avrop.

Bestillinger som sendes i e-handel er foretatt av personer som har bestillerfullmakt.

Dersom Leverandøren er usikker på om en person har fullmakt til å gjøre avrop, plikter han å undersøke med Kunden. Dersom avrop er gjort av en person uten fullmakt til å gjøre avrop, og Leverandøren skjønnte eller burde ha skjont at slik fullmakt manglet, skal avropet annulleres slik at Kunden blir stilt som om avropet ikke var skjedd. For slike forhold bærer Leverandøren alle kostnader.

4 Pris og betaling

4.1 Pris for oppdraget

Prisen for tjenesten og eventuelle sideforpliktelser fastsettes i avtalen. Prisene er oppgitt eks. mva. og med valuta i norske kroner. Dersom det ikke er avtalt fastpris, skal oppdraget honoreres etter medgått tid, jf. punkt [4.6](#).

4.2 Regulering av pris

Prisendringer kan skje i samsvar med endringer i offentlig regulerte avgifter. Melding om slike prisendringer skal gis til Kunden så tidlig som mulig før ikrafttredelse, med henvisning til den offentlige avgiften det gjelder, samt tidspunkt for når prisreguleringen trer i kraft.

Prisendring som skyldes andre forhold enn endringer i offentlige avgifter skje kan finne sted etter utløp av første avtaleår. Dokumentasjon fra Leverandøren, hans underleverandører eller produsenter om årsak til prisendring, skal vedlegges. Prisendringen varsles med minst 60 dagers varsel, og trer først i kraft når Kunden har godkjent endringen.

Ved endring av valutakurser ut over +/- 5 %, kan partene forlange forhandlinger om justering av prisene for den valutaavhengige andel av prisgrunnlaget. Leverandøren skal oppgi hvilken valuta og valutadato tilbudet er basert på. Det er kun den valutautsatte delen av prisen som skal justeres.

Dersom Leverandøren har periodevise eller varige tilbud, og prisene i slike tilfeller er lavere enn prisene i avtalen, skal alltid den laveste pris gjelde. Alle enheter som omfattes av avtalen, skal uoppfordret faktureres etter laveste pris.

Kunden skal ha innsynsrett i Leverandørens kalkyler og regnskaper for å kunne kontrollere at kontraktens krav blir oppfylt. Denne adgangen omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd. Eventuell kontroll vil bli foretatt av intern eller ekstern revisor.

4.3 Utgifter og reiser

Prisen inkluderer Leverandørens nødvendige utgifter i forbindelse med oppdraget. Dette gjelder også Leverandørens utgifter til deltakelse på møter og befaringer som er nødvendige for å gjennomføre oppdraget, med mindre annet er avtalt.

Leverandørens utgifter og reisetid for lokale reiser er inkludert i prisen. Utgifter i forbindelse med øvrige reiser, pålagt eller forhåndsavtalt med Kunden, dekkes etter statens reiseregulativ. Reisetid for pålagte reiser godtgjøres etter avtalt timesats, begrenset til åtte timer pr. døgn.

4.4 Fakturering

Leverandøren plikter å tilby elektroniske fakturaer i Elektronisk handelsformat (EHF) fra dato for avtaleinngåelse. Den elektroniske fakturaadressen finnes i det nasjonale adresseregisteret Elma. Som Leverandør må det inngås en egen avtale med et aksesspunkt.

På alle fakturaer skal det være oppgitt avtalenummer, ordrenummer, bestillende enhet, bestiller og andre referanser som måtte være avtalt, og det skal klart angis hva beløpet gjelder. Fakturaene skal være tydelige og lesbare. Det skal sendes en faktura pr. ordre.

Kunden har rett til å returnere fakturaer som ikke tilfredsstillende disse kravene. Gebyr og andre former for tillegg aksepteres ikke. Kunden kan gjøre fradrag i mottatt faktura for forskuddsbetaling, omtvistet eller utilstrekkelig dokumentert beløp.

Leverandøren skal innen 90 dager etter at Kunden har akseptert utførelsen av tjenesten, sende slutfaktura. Slutfaktura skal dekke alle Leverandørens krav under avtalen. Krav som ikke er tatt med i slutfakturaen, kan ikke senere gjøres gjeldende.

4.5 Betaling ved fastpris

Kravet forfaller ikke til betaling før oppdraget er slutført.

Er det avtalt avdragsvis betaling av honoraret, kan Leverandøren kreve avdrag av avtalesummen etter hvert som arbeidet utføres. Avdrag kan kreves på grunnlag av det som er utført i løpet av en kalendermåned.

Betaling av avdrag innebærer ingen godkjenning av grunnlaget for vedkommende faktura.

4.6 Betaling etter medgått tid (regningsarbeid)

Regningsarbeid skal drives rasjonelt og forsvarlig.

Timepris for regningsarbeid skal fastsettes i avtalen. Er timepris ikke avtalt, skal gjengs pris for angjeldende type tjeneste legges til grunn.

Leverandøren skal på forespørsel gi et skriftlig estimat over honorar, utlegg og utgifter. Han skal uten ugrunnet opphold varsle Kunden hvis det er grunn til å anta at estimatet vil bli vesentlig overskredet, og skal alltid varsle når overskridelsen er 10 % eller mer. Kunden skal uten ugrunnet opphold ta stilling til varselet. Overskridelser som ikke er varslet til Kunden, gir ikke grunnlag for krav om økt honorar.

Leverandøren kan kreve fortløpende betaling for det regningsarbeidet som er utført i løpet av en kalendermåned. Betaling skjer på grunnlag av faktura og de spesifiserte oppgavene som sendes etter punkt 4.4.

Dersom Kunden mener at de spesifiserte oppgavene ikke stemmer med det som faktisk er utført, må han sende skriftlig varsel til Leverandøren innen 30 dager etter at han mottok dem. Varsler ikke Kunden innen fristen, legges oppgavene til grunn for oppgjøret. Dette gjelder ikke dersom oppgavene er uriktige som følge av grov uaktsomhet hos Leverandøren, eller dersom Kunden ikke forstod eller burde forstå at de spesifiserte oppgavene ikke stemmer med det som faktisk er utført.

Kunden er ikke avskåret fra senere å påberope seg at de totale kostnadene ved regningsarbeidet er blitt unødvendig høye på grunn av lite rasjonell drift eller annet uforsvarlig forhold.

Utgifter Leverandøren har hatt, kan bare kreves refundert dersom det er avtalt i avtalen.

4.7 Betalingsfrist

Betalingsfrist er fri leveringsmåned + 30 dager. Betaling innebærer ingen godkjenning av leveransen. Betalingsfristen regnes fra oppgitt fakturadato på korrekt faktura. Forskudd vil ikke bli utbetalt, med mindre annet er avtalt.

5 Endringer

5.1 Kundens rett til å pålegge endringer

Kunden kan pålegge Leverandøren endringer hva gjelder kvalitet og/eller kvantitet, herunder endrede leveringsfrister, såfremt endringen ikke er å anse som vesentlig etter anskaffelsesforskriften § 11-2 (forskriften del II) eller § 28-2 (forskriften del III).

Endringen må ligge innenfor Leverandørens fagområde, stå i sammenheng med det avtalen omfatter, og ikke være urimelig tyngende for ham å utføre.

Pålegg om endring skal fremsettes skriftlig i en endringsordre. Det skal fremgå av denne at det er en endring og hva endringen går ut på. Leverandøren skal varsle Kunden uten ugrunnet opphold dersom han vil påberope seg at endringsordren ligger utenfor det han er forpliktet til i henhold til avtalen.

5.2 Varsling ved irregulær endringsordre

Dersom Leverandøren pålegges oppgaver som han mener ligger utenfor oppdraget uten at det skjer ved endringsordre etter punkt 5.1, skal han varsle Kunden. Det skal fremgå av varselet at Leverandøren mener at pålegget ligger utenfor oppdraget, og hvorfor. Det samme gjelder dersom andre forhold som Kunden har risikoen for, gjør det nødvendig å utføre oppgaver som ikke er en del av Leverandørens oppgaver etter avtalen.

Varsel skal gis uten ugrunnet opphold. Ved unnlatt eller for sen varsling, taper Leverandøren retten til å påberope seg at endringen er irregulær. Dette gjelder ikke dersom Kunden måtte forstå at det forelå en endring.

Kunden skal gi beskjed til Leverandøren om sitt standpunkt innen rimelig tid. Gjør han ikke det, kan han ikke senere bestride at det foreligger en endring. Dette gjelder ikke dersom Leverandøren må forstå at kravet er grunnløst.

Selv om det foreligger tvist, har Leverandøren plikt til å utføre det som er pålagt av Kunden. Leverandøren plikter å utføre endringer som ikke kan utsettes uten fare for vesentlig skade for Kunden.

5.3 Leverandørens rett til å iverksette eller utføre endring

Leverandøren har ikke rett til å foreta endringer i det avtalte oppdraget uten Kundens skriftlige forhåndssamtykke.

5.4 Justering av honorar ved endring

Vederlag for endringer skal være i samsvar med avtalens opprinnelige prisnivå, med mindre noe annet blir særskilt avtalt.

I mangel av andre avtalebestemmelser om regulering av honorar ved endringer, skal honoraret reguleres etter punktene 5.4.1 og 5.4.2.

5.4.1 Endring av oppdragets omfang

Ved endring av oppdragets omfang, skal det gis et forholdsmessig tillegg til eller fradrag i det avtalte honoraret. Dersom Leverandørens honorar fastsettes etter avtalte timepriser eller andre enhetspriser, skal disse legges til grunn.

Medfører endringene, antallet endringer, tidspunktet for endringene eller liknende at forutsetningene for det avtalte honoraret endres vesentlig, har begge parter krav på at de fordyrelser eller besparelser de endrede forutsetningene har medført, legges til grunn ved reguleringen av honoraret.

Ved reduksjon av Leverandørens arbeidsomfang, skal det ved regulering av honoraret tas hensyn til virkningene for Leverandørens faste kostnader.

5.4.2 Endring av avtalte frister

Ved endring av avtalte frister etter pålegg fra Kunden, har Leverandøren krav på å få dekket eventuelle økte kostnader endringene medfører, tillagt et rimelig påslag for fortjeneste.

5.5 Fristforlengelse

5.5.1 Partenes forhold

En part har rett til fristforlengelse dersom han blir forsinket som følge av hindring som kan henføres til forhold motparten har risikoen for, så som endringer, manglende medvirkning m.m.

5.5.2 Forhold utenfor partenes kontroll (Force Majeure)

En part har rett til fristforlengelse dersom han godtgjør at fremdriften hindres av forhold utenfor hans kontroll. Det samme gjelder dersom hindringen ikke kan overvinnes uten at det vil medføre så stor ulempe eller kostnad for parten at det står i vesentlig misforhold til den annen part at oppfyllelse skjer. En part har likevel ikke rett til fristforlengelse i den grad han burde ha tatt hindringen i betraktning på

kontraktstidspunktet, eller ha unngått eller overvunnet følgene av den.

Skyldes fremdriftsproblemene en underleverandør som har påtatt seg å utføre deler av oppdraget, har Leverandøren bare rett til fristforlengelse dersom også underleverandøren ville hatt rett til fristforlengelse etter regelen i foregående ledd.

5.5.3 Fristforlengelsens omfang

Fristforlengelsen skal svare til den forsinkelse av oppdraget som forholdet har medført. Partene skal søke å forebygge og begrense skadevirkningene av de fristforlengende forhold.

5.5.4 Justering av honorar

Leverandøren har rett til justering av sitt honorar etter punkt 5.4 som følge av fremdriftshindringer som nevnt under punkt 5.5.2, men ikke 5.5.1.

5.5.5 Varsling

Vil Leverandøren kreve fristforlengelse og/eller tilleggsvederlag, skal han varsle Kunden uten ugrunnet opphold. I varselet skal det gis en begrunnelse for kravet, og det skal fremgå av dette om Leverandøren krever fristforlengelse og/eller tilleggsvederlag. Leverandøren skal innen rimelig tid spesifisere sitt krav. Ved unnlatt eller for sen varsling, har Leverandøren ikke krav på fristforlengelse og/eller tilleggsvederlag.

Kunden skal ta stilling til Leverandørens begrunnede krav uten ugrunnet opphold. I motsatt fall taper han retten til å påberope seg at forholdet ikke ga grunnlag for Leverandørens krav. Dette gjelder ikke dersom Leverandøren må forstå at kravet om fristforlengelse er grunnløst.

5.6 Spesielt om Leverandørens rett til å forsere

Avslår Kunden et berettiget krav på fristforlengelse etter punktene 5.5.1 og 5.5.2, har Leverandøren rett til å forsere arbeidet for Kundens regning med mindre forseringsutgiftene blir uforholdsmessig store.

Før enhver forsering påbegynnes, skal Kunden varsles skriftlig, med angivelse av hva forseringen antas å koste.

5.7 Særlig om kommunesammenslåing

Dersom Kunden blir del av en annen kommuneenhet, skal Kunden ha rett til å overføre kontrakten til den nye kommuneenheten uten vesentlige endringer i avtalevilkårene, eller si den opp etter punkt [7](#). Overføring kan medføre endringer som nevnt i punkt 5.1. Slik overføring kan ikke skje dersom det vil innebære en endring i konflikt med anskaffelsesforskriften § 11-2 (forskriften del II) eller § 28-2 (forskriften del III).

Senest tre måneder før den nye enheten etableres, skal Kunden varsle Leverandøren om kontrakten skal overføres eller sies opp.

Dersom Kunden unnlater å sende varsel innen fristen, vil kontrakten gjelde til tre måneder etter at Kunden har varslet om kontrakten skal overføres eller sies opp.

6 Mislighold

6.1 Mangel

Det foreligger en mangel fra Leverandørens side dersom oppdraget ikke dekker de formål, krav og spesifikasjoner som følger av avtalen, eller dersom oppdraget ikke fører til det resultatet som Kunden kan kreve etter avtalen. Mangel foreligger selv om Leverandøren eller noen han svarer for bare har påtatt seg å utføre oppdraget provisorisk, så bra som mulig, eller med lignende forbehold, og resultatet er vesentlig dårligere enn det Kunden etter prisen og forholdene ellers hadde grunn til å forvente.

Mangel foreligger også når resultatet av oppdraget ikke svarer til opplysninger gitt ved kontraktsinngåelsen eller ved markedsføring. Dette gjelder opplysninger gitt av Leverandøren selv eller

noen på hans vegne, eller av noen annen i egenskap av, eller på vegne av, vare-/materialleverandør eller et tidligere salgslodd. Bestemmelsen gjelder bare når opplysningen ikke er rettet på en tydelig måte, og kan antas å ha virket inn på avtalen.

Mangel foreligger dessuten når Leverandøren før kontraktsinngåelsen har unnlatt å opplyse om vesentlige forhold ved oppdraget eller dets hensiktsmessighet, og som Leverandøren måtte kjenne til, og som Kunden hadde grunn til å regne med å få. Dette gjelder likevel bare når unnlattelsen kan antas å ha virket inn på kontrakten.

6.2 Tiden for mangelsbedømmelsen

Om oppdraget har mangler bedømmes ut fra forholdene på den tiden da oppdraget må anses avsluttet. Ved oppdrag som gjelder ting som er overgitt til eller ellers er hos Kunden, anses oppdraget avsluttet først når tingen er overtatt av Kunden.

Feil som oppstår senere anses som mangel dersom feilen skyldes kontraktbrudd fra Leverandørens side, eller feilen oppstår i garantitiden, jf. Punkt [2.3](#).

6.3 Sanksjoner ved mangler

6.3.1 Retting

Kunden kan kreve at Leverandøren retter mangler for egen regning og risiko, dersom dette kan skje uten å forvolde Leverandøren urimelig kostnad og ulempe. Leverandøren kan kreve å få foreta slik retting når Kunden ikke har særlig grunn til å motsette seg dette.

Rettingen skal foretas innen en rimelig frist satt av Kunden. Fristens lengde må settes under hensyntagen til oppdragets art, karakter, kompleksitet, samt Kundens behov for snarlig rettelse. Dersom retting ikke er foretatt innen fristen, kan Kunden kreve at Leverandøren betaler de nødvendige kostnader til retting utført av en annen leverandør.

6.3.2 Prisavslag

Består mangelen i at en del av oppdraget ikke er utført, og blir ikke denne rettet i samsvar med punkt 6.3.1, kan Kunden kreve et forholdsmessig avslag i prisen.

6.3.3 Erstatning

Kunden kan kreve erstatning for tap som følge av mangelen. For skade på annet enn den ting eller eiendomsdel oppdraget gjelder, eller på annet enn noe som har nær og direkte sammenheng med det tingen eller eiendomsdelen forutsettes brukt til, kan Kunden kreve erstatning med mindre Leverandøren godtgjør at tapet ikke skyldes feil eller forsømmelse på Leverandørens side.

Erstatningen er begrenset til et beløp som tilsvarer total avtalesum eller antatt totalt honorar, eksklusive merverdiavgift. Denne begrensingen gjelder ikke dersom Leverandøren, eller noen Leverandøren svarer for, har utvist grov uaktsomhet eller forsett.

Kunden skal søke å forebygge og begrense skadevirkningene av Leverandørens feil.

Kan deler av feilen henføres til Kundens forhold, eller har han ved uaktsomhet medvirket til det økonomiske tapet, reduseres Leverandørens ansvar forholdsmessig.

Leverandøren skal holde Kunden skadesløs dersom utførelsen eller resultatet av oppdraget innebærer inngrep i tredjemanns patentrettigheter eller andre immaterielle rettigheter, unntatt når dette er en nødvendig følge av Kundens spesifikasjoner og Kunden ikke visste eller burde ha visst at et slikt inngrep forelå.

6.3.4 Kundens reklamasjonsfrist

Kunden må innen rimelig tid påberope seg mangel som han blir kjent med under utførelsen av oppdraget. Gjør han ikke det, taper han retten til å påberope seg mangelen. Etter at oppdraget er avsluttet, kan Kunden bare påberope seg mangler som reklameres innen rimelig tid etter at han har

oppdaget eller burde ha oppdaget den.

Med mindre annet er avtalt, kan reklamasjon ved arbeid på ting ikke fremsettes senere enn to år etter at oppdraget er avsluttet. Dersom resultatet av oppdraget er ment å vare vesentlig lenger enn to år, er reklamasjonsfristen fem år. Det samme gjelder arbeid på fast eiendom.

Reklamasjonsfristene gjelder også i garantitiden, jf. Punkt [2.3](#), med mindre annet er avtalt. Reklamasjonsfristene gjelder ikke hvis mangelen skyldes forsett eller grov uaktsomhet.

6.4 Forsinkelse

Det foreligger forsinkelse dersom oppdraget ikke er utført innen avtalte frister.

6.5 Sanksjoner ved forsinkelse

6.5.1 Dagmulkt

Ved forsinkelse beregnes dagmulkt automatisk fra første dag.

Leverandøren skal betale dagmulkt etter de satser som er angitt i avtalen. Dersom annet ikke er avtalt, er dagmulkten 1,5 ‰ av total avtalesum eller antatt totalt honorar, eksklusive merverdiavgift, minimum kr. 1 000,- pr. virkedag. Leverandørens samlede dagmulktsansvar er begrenset til 15 % av den forsinkede del av leveransen.

Ved rammeavtale vil dagmulktens størrelse beregnes til 0,5 % av verdien av den forsinkede del av oppdraget pr. virkedag forsinkelsen varer, oppad begrenset til 15 % av totalsummen til den forsinkede del av oppdraget.

Dagmulkten slutter å løpe når det som skal utføres innen tidsfristen er utført. Ansvarsbegrensningen gjelder ikke dersom forsinkelsen har sin årsak i forsett eller grov uaktsomhet hos Leverandøren eller noen han svarer for.

Når forsinkelsen har vart så lenge at maksimalt dagmulktbeløp er nådd, foreligger det vesentlig avtalebrudd, som gir Kunden rett til å heve avtalen.

6.5.2 Erstatning

Valg av dagmulkt skal ikke være til hinder for at Kunden i tillegg krever erstatning for å få dekket tap som viser seg å bli større enn det som dekkes av dagmulkten. Betalt dagmulkt skal gå til fradrag i erstatningen i den utstrekning den gjelder samme forhold.

Erstatningen er begrenset til et beløp som tilsvarer total avtalesum eller antatt totalt honorar, eksklusive merverdiavgift. Denne begrensningen gjelder ikke dersom Leverandøren eller noen Leverandøren svarer for har utvist grov uaktsomhet eller forsett.

Kunden skal søke å forebygge og begrense skadevirkningene av Leverandørens forsinkelse.

Vil Kunden kreve erstatning, skal han varsle Leverandøren inne rimelig tid etter at han ble klar over grunnlaget for å reise kravet. Gjør han ikke det, tapes kravet.

6.6 Heving

En part har rett til å heve avtalen dersom den annen part vesentlig misligholder sine forpliktelser, eller det er klart at slikt mislighold vil inntre. Før heving skjer, skal det gis en rimelig frist til å rette forholdet. Kunden kan ikke heve mens tilleggsfristen løper, med mindre Selgeren har sagt at han ikke vil imøtekomme rettet pålegget.

Dersom Leverandørens virksomhet åpnes for gjeldsforhandlinger, akkord eller konkurs, eller hvis annen form for kreditorstyring gjør seg gjeldende, har Kunden rett til å heve avtalen med øyeblikkelig virkning. Det samme gjelder dersom Leverandørens godkjenning for levering av tjenester eller varer under oppdraget opphører.

Dersom formålet med oppdraget blir vesentlig forfeilet som følge av mangel og/eller forsinkelse, foreligger det et vesentlig mislighold som gir Kunden rett til å heve avtalen. Leverandøren har ikke rett til betaling, men har rett til å få tilbakelevert varer, materiale m.m. i den grad det er mulig uten ulempe av betydning eller kostnad for Kunden. For det som ikke kan leveres tilbake, kan Leverandøren kreve rimelig vederlag inntil den verdi dette har for Kunden.

Vesentlige brudd på forpliktelsene i punkt [2.14](#) og [2.15](#) er å anse som vesentlig mislighold, som gir Kunden automatisk rett til å heve avtalen.

Ved heving på grunn av annet mislighold enn nevnt i tredje ledd, har Leverandøren krav på honorar for den delen av oppdraget som er utført på hevingstidspunktet.

Den part som hever, kan kreve erstatning for tap han påføres som følge av misligholdet. Erstatningen er begrenset til et beløp som tilsvarer total avtalesum eller antatt totalt honorar, eksklusive merverdiavgift. Denne begrensingen gjelder ikke dersom parten eller noen han svarer for har utvist grov uaktsomhet eller forsett.

6.7 Tilbakeholdsrett

Kunden kan holde tilbake så mye av betalingen at han har tilstrekkelig sikkerhet til dekning av et spesifisert og begrunnet krav som følge av mislighold.

Er et erstatningskrav omtvistet, kan tilbakeholdsrett eller motregning ikke finne sted dersom Leverandøren stiller betryggende sikkerhet i form av en selvskyldnerkausjon fra bank eller annen finansinstitusjon. Som betryggende sikkerhet regnes også erklæring fra forsikringselskap om at den påståtte skade er dekket av forsikringen.

Dersom det er avtalt at Leverandøren skal stille bankgaranti, plikter ikke Kunden å foreta utbetalinger før han har mottatt slik garanti.

Dersom Leverandøren ikke overholder bestemmelsene i punkt [2.14](#), gjelder tilbakeholdsrett etter punkt [2.14](#) sjette ledd.

For øvrig plikter Kunden å betale uomtvistede krav innen de avtalte tidsfrister.

6.8 Betalingsmislighold

Ved forsinket betaling kan Leverandøren kreve forsinkelsesrente i henhold til den til enhver tid gjeldende lov om renter ved forsinket betaling. Renteberegning aksepteres ikke dersom for sen innbetaling fra Kunden skyldes mangelfullt utført oppdrag og/eller mangler ved leverte varer og/eller uoverensstemmende dokumentasjon, pakkseddel, følgebrev, faktura etc. fra Leverandøren. Dersom Leverandøren benytter seg av factoringavtale, skal dette opplyses i tilbudet. Leverandøren er forpliktet til å informere factoringsselskapet om rettigheter og forpliktelser etter kontrakten.

7 Oppsigelse

Begge parter kan si opp avtalen med tre måneders skriftlig varsel dersom det foreligger saklig grunn.

Dersom Kunden blir del av en annen kommuneenhet, gjelder punkt 5.7.

8 Tvister og rettsvalg

Enhver tvist mellom partene om avtaleforholdet som ikke løses i minnelighet, avgjøres ved ordinær rettergang. Verneting er Kristiansand tingrett. Ved løsning av tvister skal norsk rett legges til grunn.